

Colofon

Jaargang: 42
december 2021

Uitgave:
Heemkundekring Onsenoort
www.hkkonsenoort.nl

Secretariaat:
Abdijlaan 6b
5253VP Nieuwkuijk
tel: 06-11716890
bestuur@hkkonsenoort.nl

Bank:
NL19RABO0136504418
t.n.v. Heemkundekring
Onsenoort Nieuwkuijk

Opening Heemkamer
Info: gienvanwijk@ziggo.nl
of 06-20266326

Redactie:
Toon Groot
Tel: 06-23249944

Inleveradres kopij:
Redactie Plekbord
Heusdenseweg 1
5154EJ Elshout

Kopij via e-mail:
plekbord@hkkonsenoort.nl

**Kopij volgende Plekbord
inleveren vóór:**
15 januari 2022

In dit nummer o.a.:
Lodewijk Napoleon
*Column Adrie
*75 jaar Heemkundekring
*Carbid(schieten)
*omgevingsvisie
*MGT- Digitaal

Digitale Plekbord:
www.hkkonsenoort.nl

De uitdaging, met foto's van
de Drunense duinen, Door
Tonny vd. Wiel en kleinzoon
Dylano vd. Wiel.

Het einde van 'wat een jaar'

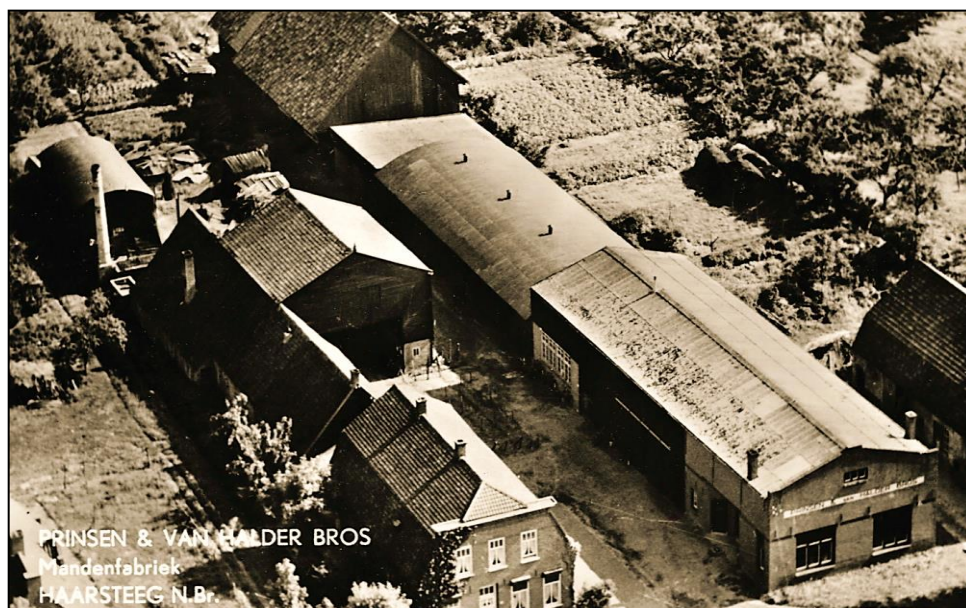
Inderdaad, wat een jaar is 2021 nu (bijna) geweest. Een jaar van een intelligente lockdown, van versoepeling, dan weer een avondlockdown, van vaccinaties en van niet-gevaccineerd enzovoort. Hoe dan ook, 2021 was weer een jaar, waarin we gedurende langere tijd aan beperkingen overgeleverd zijn geweest. Maar door ons aan die beperkingen te houden, doen we het juiste voor onszelf en voor allen om ons heen. Hoewel corona een stevig stempel gedrukt heeft op 2021, is 2021 natuurlijk ook een jaar geweest, dat gewoon veel op andere jaren lijkt, met voor ieder van ons persoonlijk blijde en droevige gebeurtenissen. Voor onze vereniging is dat niet anders. Wij hebben afscheid moeten nemen van overleden leden, onder wie ons erelid Adrie de Bonth, maar hebben per saldo het aantal leden flink zien toenemen. We hebben diverse activiteiten moeten afblazen, maar hebben wel een recordaantal nieuwe boeken mogen uitgeven. Wat ook belangrijk is voor 2021? Dat we hierna aan ons jubileumjaar 2022 mogen beginnen. Laten we hopen dat we dan corona in allerlei varianten definitief de baas zijn en dat het jubileumprogramma ongestoord kan worden uitgevoerd. Mocht je nog op zoek zijn naar een goed voornemen voor 2022: doe lekker zoveel mogelijk mee aan onze jubileum- (en hopelijk andere) activiteiten.

Maar eerst gaan we hoe dan ook 2021 op een gepaste wijze afsluiten. Ook dit jaar niet met een Nachtmis met Kerstmis en met vuurwerk om het nieuwe jaar in te schieten, maar maak er niettemin iets van. Graag wens ik jullie allen de feestdagen, die het best bij je passen.

Adrie Verboord, voorzitter

Annulering lezing op 11 januari 2022

Vanwege de nu van kracht zijnde corona maatregelen, gaat de lezing van Joop Roes over de Mandenmakerijen, welke is gepland op 11 januari 2022 in de Remise, niet door. Met de inleider is nu afgesproken om komende maand april 2022 de lezing te plannen. Alles zal natuurlijk afhangen van de corona situatie op dat moment. Hou in ieder geval het Plekbord in de gaten wat wel of niet mogelijk is.

Column

Je weg vinden

De aanleiding voor deze column is, dat aan het eind van 2021 twee keer 'straatnamen' in de publiciteit zijn gekomen. De eerste keer gaat het over een straat(je) van pakweg 100 meter met aan weerskanten geen enkele bebouwing. Het betreft de nieuw aangelegde toegangsweg vanaf de Abt van Engelenweg tot het terrein van (de voormalige abdij) Mariënkroon. De tweede keer wordt via de media voorgesteld om het park De Schroef in Drunen na meer dan een grote opknopbeurt voortaan Park Dillenburg te gaan noemen.

In ons systeem van straatnamen zit logica. Voor een aantal bij elkaar horende straten wordt een thema bedacht en vanuit dat thema worden de staatsnamen toegewezen. Zo herkennen we allemaal wijken als 'Koningshuis', 'Componisten', 'Rivieren', 'Burgemeesters' enzovoort. Een handig systeem, zeker in vroegere jaren, toen we de weg nog moesten zien te vinden zonder de hulp van satellieten. Dan was het handig als je alvast wist in welke hoek je moest zoeken. Wel handig trouwens om daarbij te weten, dat Frans Hals een schilder was en geen schrijver bijvoorbeeld.

De laatste jaren zijn daar nieuwe categorieën aan toegevoegd, vooral in de grotere nieuwbouwwijken. Daar vinden we onder meer straten genoemd naar insecten, kleine zoogdieren en fruitbomen en -struiken, die in onze eigen omgeving voorkomen. Maar ik word ook blij van de namen zoals in Haarsteeg, waar naast prominente plaatsgenoten ook roemrijke verenigingen als straatnaam zijn vereeuwigd. Een mooie hedendaagse aanvulling, die blijk geeft van historisch besef in de Straatnamencommissie. Of denk aan Ter Kameren, de weg naar het parkeerterrein op Giersbergen. Het toewijzen van straatnamen is zeker ook heemkunde.

In mijn lagereschooltijd was de wereld nog vrij overzichtelijk. Ik liep in Vlijmen vanaf de Wolput meteen de Achterstraat in, stak de Mommersteeg over naar de Wilhelminastraat en arriveerde op school, rechts of links gelegen. Die paar namen zaten er snel genoeg in en de straten voorbij de school? Hoefde je niet te weten, want daar kwam je toch (bijna) nooit. Maar alle dorpen groeiden en het autoverkeer nam sterk toe. Daarmee werd onze eigen wereld gaandeweg ook steeds groter. We gingen naar andere dorpen, provincies en zelfs naar het buitenland op vakantie.

Allemaal in auto's waarin het Beste Boek van de Weg tot de standaarduitrusting behoorde. Met een beetje voorbereiding kon je er daarmee ook prima komen. Het gebruik ervan leidde ook tot een, weliswaar ongevaarlijke, tweedeling in de maatschappij. De ene groep, die het boek kon volgen ook al lag dat niet in de rijrichting en de andere groep, die het boek in de rijrichting moest leggen. Gemakshalve werd op feestjes de eerste groep aangeduid als 'mannen' en de tweede als 'vrouwen'. Dan was ik dus een vrouw, waarvan acte! Zoals ik ook letterlijk op mijn kop moet gaan staan om een straat te vinden op de plattegronden bij binnenkomst van een dorp. Is voor mij persoonlijk TomTom of Google maps dan een grote verbetering? Zeker wel, vooral vanaf het moment dat ik bevestigd krijg in de goede richting te gaan.

Adrie

Nieuwe leden

In het Plekbord van november schreven we nog, dat het mooi zou zijn als we ook in december nog nieuwe leden zouden kunnen presenteren. Daarmee zou in 2021 deze nieuwe rubriek ook iedere maand invulling krijgen. Of het gelukt is? Jazeker, we mogen de volgende nieuwe leden verwelkomen.

Chris van der Aa Elshout
Charlotte Bol Heusden

Nou ons best doen om dit ook in 2022 te realiseren.

Merlijn in voetsporen van Lodewijk Napoleon

Presentator Merlijn Passier volgde de afgelopen maanden voor de Omroepen Brabant en Max de voetsporen van koning Lodewijk Napoleon. Aanleiding was de inspectiereis, die de koning in het voorjaar van 1809, van oost naar west, door Brabant maakte. Basis voor de uitzending is het boek "Leve de Koning! Lodewijk Napoleon op reis door Brabant en Zeeland" van de hand van de Heusdense journalist Hans van den Eeden. Ondersteund met beeldmateriaal is het boek een levendig, toegankelijk en verrassend tijdsdocument. Lodewijk Napoleon, de eerste koning van Holland (1806-1810) wilde tot in detail weten wat de problemen van de dorpen en steden waren. Centrale thema's tijdens de reis (13 april-18 mei) waren de strijd tegen het water, de teruggave van voormalige r.-k. kerken, de gezondheidszorg, infrastructuur en de verbetering van de economie. De dorpen Tilburg, Oosterhout en Roosendaal werden tijdens de reis tot stad verheven. Het boek "Leve de Koning" is een waardevol tijdsdocument.

Tijdens zijn reis heeft de koning vanuit Den Bosch, de dorpen Engelen, Bokhoven, Hedikhuizen, Herpt, Heusden, Elshout en Drunen bezocht. Lodewijk Napoleon heeft de nacht van 23 op 24 april in het Logement Hof van Holland, Breestraat 10 in Heusden doorgebracht. Hans van den Eeden is lid van Heemkundekring Onsenoort. Een mooi cadeau!

*Het boek is voor 25,00 euro incl. verzendkosten te koop. Mailen naar: hvdeeden@home.nl.

heemkundekring
ONSENOORT

ADVERTENTIEBIJLAGE

Met Gansen Trou
en
Plekbord

Schel

Bureau voor elektro-
en installatietechniek

verwarming | elektra | gas | water | licht

www.schel.nl

UNETO-VNI

Elshout | Tel. (0416) 32 10 50

Klerks
Groep

Klerks administraties en advies

🏠 Kerkstraat 74, 5154 AR Elshout

☎ 0416-37 26 85

@ info@klerksgroep.nl

Een begrafenis of crematie naar uw wens

Peter Rianne Cor

"Overlijden hoort bij het leven,
maar gewoon wordt het nooit.
Onze betrokken medewerkers
regelen en begeleiden de
uitvaart op persoonlijke wijze."

UitvaartHuijs

Van Dommelen

Antonie van Leeuwenhoekweg 24 5151 DV Drunen Telefoon 073 511 20 73

www.uitvaarthuijsvandommelen.nl

VOOR DE TOEKOMST
VAN ONS VERLEDEN

Nico de Bont is de specialist in klassieke restauratie,
hedendaagse herbestemming en planmatig onderhoud
van grote én kleine monumenten. Met liefde voor het
vak werken we aan een nieuwe toekomstwaarde voor
dit waardevolle erfgoed. **MAAK DE TOEKOMST**

nico de bont | TBI

www.Lammers.nl

073-5116161

Auto's met kranen tot en met 165 ton meter

Bedrijvenpark Het Hoog nr. 6050 | Turfsteker 6, 5253 RL Nieuwkuijk

E-mail: Transport@Lammers.nl

**AUTOBEDRIJF
MOONEN**

*Al 50 jaar
ervaring in Citroën*

Scheidingstraat 4, 5154 AG Elshout - Drunen
tel. 0416 373 591

www.autobedrijfmoonen.nl

BrabantPlant

WE SHARE GROWING

Mommersteeg 46
5254 VM Haarsteeb
Tel. 073-5119001

info@brabantplant.nl
www.brabantplant.nl

Programma 75-jarig jubileum

Opgericht in 1947 viert Heemkundekring Onsenoort in 2022 zijn 75-jarig bestaan. Hier tref je een overzicht aan van de verschillende onderdelen van de jubileumviering.

Jubileumnummer MGT

In januari 2022 verschijnt een speciale uitgave van MGT. In een uitgebreid artikel wordt de geschiedenis van de heemkundekring beschreven door onze erevoorzitter Anton van der Lee. Hij vestigt de aandacht op belangrijke mijlpalen in de boeiende ontwikkeling van de heemkundekring en op prominente leden. Hij kan dat als geen ander, omdat hij het grootste deel van de 75-jarige geschiedenis zelf heeft meegemaakt als actief lid en als voorzitter.

MGT zet die lijn voort door in volgende nummers andere jubilerende organisaties in ons heemgebied de gelegenheid te bieden om zichzelf te presenteren.

't Lokaal Heemkamertje

In alle kernen van ons heemgebied en in Bokhoven wordt in maart 2022 een lokaal heemkamertje ingericht. Met fotopanelen, voorwerpen, beeldmateriaal en activiteiten wordt aandacht gegeven aan de geschiedenis van de eigen kern en dat wat kenmerkend is voor de eigen kern. De samenstelling van de heemkamertjes is in handen van lokale werkgroepen die hun eigen heemkamertje naar eigen inzicht inrichten. In de eerste plaats voor de lokale inwoners maar natuurlijk ook voor geïnteresseerde inwoners van de andere kernen. Elk heemkamertje is gedurende één weekende te bezoeken.

19 en 20 maart, 10.00 – 17.00 uur:

Drunen	d' Oultremontcollege	Dillenburgstraat 46
Heusden	Gouverneurshuis	Putterstraat 14
Doeveren*	N.H. Kerk	Dorpsstraat 9
Heesbeen	Het Dorpshuis	Voorstraat 1
Herpt	Voormalige kerk/Dorpshuis	Torenstraat 4b
Haarsteeg	De Steeg	Meester Prinsenstraat 38
Nieuwkuijk	De Ster	Nieuwkuijksestraat 73

26 en 27 maart, 10.00 – 17.00 uur:

Vlijmen*	Protestantse kerk	Grote Kerk 22
Hedikhuizen	de LeerFabriek	Lambertusstraat 5
Bokhoven	Kerk-Kasteel-Boerderij	Graaf Engelbertstraat
Oudheusden	Bibliotheek	Kasteellaan 36
Elshout	De Schuur (Gekroonden Hoed)	Heusdenseweg 17
Giersbergen	Maaihoeve	Giersbergen 2a

*op zondag open na de kerkdienst om 11.30 uur

Presentatie jubileumboek

Tal van auteurs leveren een bijdrage aan het jubileumboek van de heemkundekring dat de titel krijgt: 'Zeven eeuwen Heusdenaren'. Het bestaat uit biografieën van illustere Heusdenaren uit alle kernen van de gemeente Heusden. De eindredactie is in handen van streekarchivaris Hildo van Engen. Naar verwachting wordt het boek in mei gepresenteerd. Datum en plaats moeten nog worden bepaald. Dankzij diverse sponsors zal het boek voor leden van de heemkundekring voor een sterk gereduceerde prijs beschikbaar komen.

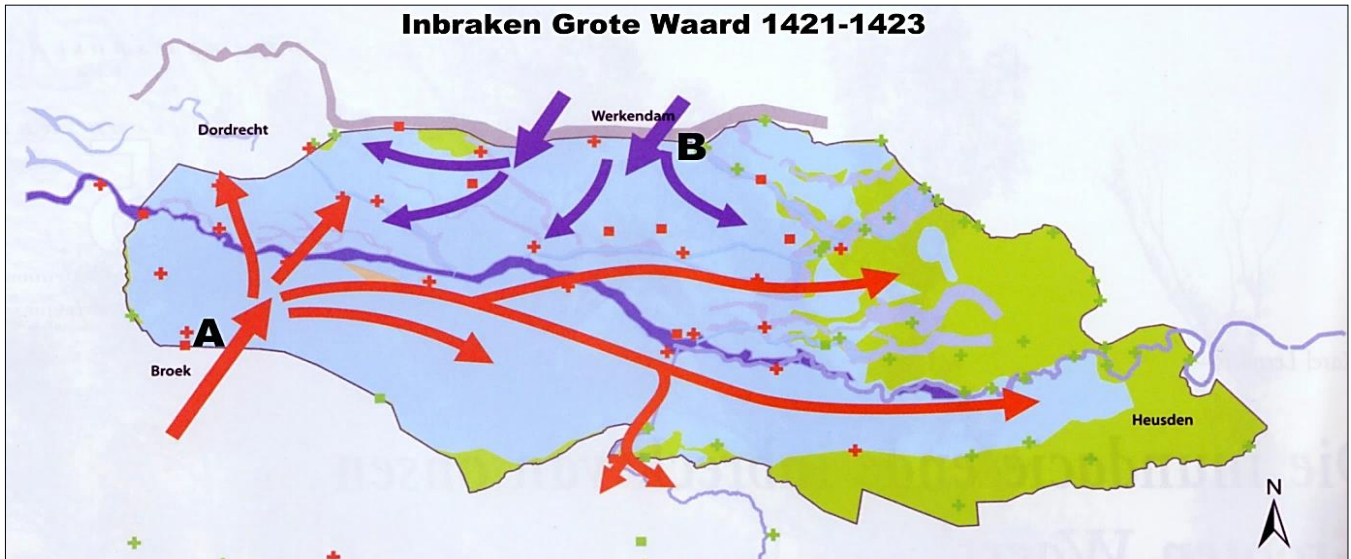
Wandelweekende

Al sedert jaren worden er interessante wandelingen door de heemkundekring georganiseerd. Wij vinden die wandelingen zo kenmerkend voor de heemkundekring dat die niet mogen ontbreken als jubileumactiviteit. Dat zullen niet dezelfde wandelingen zijn die nu al worden aangeboden: we zoeken naar een gewijzigde opzet. Zoals het er nu uitziet zullen de wandelingen in september worden aangeboden. Ze staan open voor leden en voor niet-leden.

Slotavond

De viering van ons 75-jarig jubileum wordt afgesloten met een feestelijke slotavond voor de leden op 26 november 2022. Er is een gevarieerd programma in voorbereiding, maar over de inhoud ervan valt in dit stadium nog niet zoveel te zeggen. Het is in elk geval verstandig om de datum alvast te reserveren.

Namens de jubileumcommissie, **Bas Rietdijk**

Expositie 600 jaar St. Elisabethsvloed in de Langstraat

In het jaar 2021 en 2022 is het 600 jaar geleden dat de Grote Waard, waar toen ook ons heemgebied deel van uitmaakte, werd overstromd door meerdere dijkdoorbraken. De Grote Waard was een poldergebied welke zich uitstrekte van Vlijmen in het oosten tot Maasdam in het westen. Het bekendst is de Sint Elisabethsvloed van 18/19 november 1421 toen de dijk in het westen bij Broek en Wieldrecht doorbrak en een brede stroomgeul ontstond, nu het Hollands Diep. Later in 1422 brak de dijk ook bij Werkendam door. Het gevolg was dat de Grote Waard voor een groot deel overstromde en het vloedwater vermoedelijk reikte tot Heusden, Drunen en Elshout. Door deze vloed is uiteindelijk de Biesbosch ontstaan. In hoeverre de dorpen in de Langstraat door de vloed zijn overstromd en vernield, is niet bekend. De Elshoutse Zeedijk is, gelijk met de aanleg van de Langstraatse Zeedijk (meer bekend als de Winterdijk), rond 1440 aangelegd om het vloedwater vanuit de Biesbosch te keren en de Langstraat te behoeden voor overstromingen vanuit het westen. Zowel in 2021 als in 2022 wordt deze vloed door verschillende organisaties, waaronder waterschappen, gemeenten en heemkundekringen, herdacht met exposities, lezingen en wandelingen en vaartochten in de Biesbosch.

Om deze vloed in de Langstraat aandacht te geven is door de heemkundekringen in de Langstraat en de gemeente Heusden een projectgroep opgericht die zich richt op de impact van de Sint Elisabethsvloed in de Langstraat, zeg maar het gebied tussen Geertruidenberg, Waalwijk, Elshout en Doeveren. In deze projectgroep zijn vertegenwoordigd de heemkundekringen 't Goede Spoor Waspik, de Heemkundekring Sprang Capelle, de Eerstelinghe Waalwijk, de heemkundekring Onsenoort en de gemeente Heusden. Het plan is een expositie samen te stellen waarin de Langstraat in de periode vóór de Sint Elisabethsvloed aandacht krijgt, de vloed zelf en de gevolgen in de eeuwen daarna. Elke heemkundekring zal daarbij een thema voorbereiden voor de expositie, dat betrekking heeft op haar heemgebied. De expositie zal voor de eerste maal worden gepresenteerd bij de oplevering van de restauratie van de Doeverensche Sluis

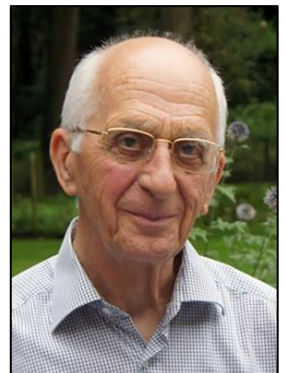
in de Elshoutse Zeedijk. Planning medio juni 2022. Na de eerste presentatie op deze locatie gaat de expositie verder naar verschillende locaties in de heemgebieden van genoemde heemkundekringen. Op bovenstaande kaart is de vloed figuratief weergegeven. Bij locatie A de doorbraak bij Broek en Wieldrecht.

Namens de projectgroep Gien van Wijk

In memoriam Christ Thijssen

Op 25 november is op 89-jarige leeftijd Christ Thijssen overleden, lid van onze vereniging. Christ is geboren in Waalwijk (Baardwijk), maar dat heeft hem er niet van weerhouden om ook over ons heemgebied veel te onderzoeken en te publiceren. Hij heeft tussen 1985 en 2006, dus gedurende ruim 20 jaren, met 40 artikelen een grote bijdrage geleverd aan Met Gansen Trou. Volgens zijn zoon ligt er een stapel van ruim 60 MGT's waaraan Christ Thijssen een bijdrage heeft geleverd.

Om een indruk te krijgen van de onderwerpen, die hem boeiden, is het repertorium MGT een goede bron. Met regelmaat kom je zijn naam tegen, onder meer in artikelen over Elshout (De Wonderbare Moeder), een enkele keer Haarsteeg, totdat je bij 'Water en Waterschappen' komt. Daar ging zijn interesse toch vooral naar uit. Het centrale thema daarbij was 'Dijken' en 'De strijd tegen het water rond Heusden'. Ook over de vestingstad Heusden en de plaatsjes eromheen schreef hij overigens regelmatig. Om leden van de vereniging te huldigen voor buitengewone verdiensten maakt onze vereniging sinds 2006 gebruik van de onderscheidingen van Brabants Heem. In 2006 was Christ Thijssen het eerste lid van Heemkundekring Onsenoort, die het Zilveren Draaginsigne van Brabants Heem mocht ontvangen. Wij herdenken Christ Thijssen met respect, we gaan een echte heemkundige missen.

Adrie Verboord, voorzitter

Afgelasting Kerststallen expositie

Gezien de corona-omstandigheden voelen wij ons verplicht onze jaarlijkse kerststallententoonstelling die verzorgd zou worden door Bert Hilhorst uit Amsterdam, af te gelasten. Ook de demonstraties haken en kalligraferen kunnen niet doorgaan. Wij kunnen geen anderhalve meter afstand garanderen tijdens een 'lopende' expositie, waarbij wij ook veel kinderen verwachten. Bovendien zouden er aanzienlijk meer suppoosten nodig zijn om alles in verantwoorde banen te leiden. Die hebben we helaas niet, ook omdat veel mensen hun gezondheid graag behouden.

Carbidschieten. Een korte geschiedenis van carbid (calciumcarbide)

Wanneer het decembern timer van MGT – Plekbord in de bus valt, dan is de tijd niet ver meer, dat ook andere zaken in andere bussen gestopt worden. We denken dan natuurlijk aan het traditionele carbid schieten rond de jaarwisseling, om dan alvast de boze geesten met een daverende knal meteen weer uit het nieuwe jaar te schieten. Ook al is deze traditie ook dit jaar verboden, dan kan met het lezen van dit artikel misschien toch een beetje van het 'carbid gevoel' worden opgeroepen.

Want wat weten we eigenlijk van carbid? Wie weet bijvoorbeeld, dat het gevormde gas in de melkbus van 40 liter een maximale temperatuurstijging van meer dan vijftienhonderd graden Celsius bereikt en een supersone drukgolf de deksel er af laat knallen?

We hebben Adrie van Beijnen, geboren Vlijmenaar, chemicus en lid van Heemkundekring Onsenoort, bereid gevonden om 'carbid' nader toe te lichten. Hij begint met een 'geruststelling' als volgt:

Voor de correcte beschrijving zijn hier en daar chemische symbolen gebruikt. Achtergrondkennis van de chemie is echter niet noodzakelijk om het artikel te kunnen lezen.

Midden 19de eeuw nam chemisch onderzoek serieuze vorm aan, waar het voorheen volgens onze huidige begrippen een onontgonnen gebied was en voornamelijk was gebaseerd op empirie (eigen waarnemingen). Typisch daarvoor was de metallurgie, denk bv aan de bronstijd en ijzertijd (vanaf 5000 en 2500 jaar geleden). De idee dat organische stoffen (gebaseerd op koolstof/waterstof) slechts door levende organismen konden worden geproduceerd (Vitalisme), werd weerlegd door de Duitser Friedrich Wöhler. Deze experimenteel vaardige onderzoeker kon, mede door deze succesvolle vinding, zijn inspanningen op verdere gebieden aanwenden.

Zo trachtte hij calcium (Ca) als zuiver metaal te bereiden uit zijn carbonaat (CaCO_3 , kalk, kalksteen) door het te verhitten met koolstof (C, dominant ingrediënt in roet en ook bekend als actief kool). Hierbij ontwijkt in eerste instantie CO_2 (koolstofdioxide). Het resterende, niet vluchtige, CaO (calciumoxide, 'ongeblyste' kalk) zou dan op een soortgelijke wijze als andere toen bekende metaalbereidingen, zijn gebonden zuurstof overdragen aan

de bijgevoegde koolstof waardoor nog eens een hoeveelheid CO_2 zou vrijkomen. Wöhler kreeg echter, tot zijn verbazing, geen zuiver calcium maar een stof die samengebracht met water (H_2O) een brandbaar gas opleverde. Dat bleek nu acetyleen (C_2H_2 , $\text{HC}\equiv\text{CH}$) te zijn. Deductie leerde dat in plaats van zuiver calcium, **calciumcarbide** (CaC_2) was gevormd, feitelijk een zout van calcium (Ca^{2+}) met acetylide ($\text{C}\equiv\text{C}^-$). Reactie met water levert dan in een exotherme reactie (een reactie waarbij energie vrijkomt) de vaste stof $\text{Ca}(\text{OH})_2$ (calciumhydroxide, 'gebluste' kalk), het gas acetyleen (C_2H_2) en energie in de vorm van de nodige warmte.

Als zodanig is calciumcarbide als droge vaste stof behoorlijk thermostabiel, het is bijvoorbeeld niet als zodanig explosief en kan als fijne of grove brokken zonder al te grote risico's bewaard en vervoerd worden. Zijn ontledingsproduct acetyleen, dat ontstaat bij contact met water, is wel thermisch instabiel en als gas lastiger te manipuleren. Een van zijn bijzondere eigenschappen is dat het met zuurstof in een zeer hete vlam verbrandt. Gasmengsels van acetyleen met lucht (20% zuurstof, O_2) zijn echter wel gevaarlijk en explosief bij ontsteking.

Later in de loop van de 19de eeuw werd, na Wöhler's kleinschalige laboratoriumexperimenten, door andere onderzoekers een bereidingswijze gevonden waardoor **calciumcarbide** op grotere, industriële schaal gemaakt kon worden. De commerciële beschikbaarheid gaf een impuls aan het diverse gebruik van "carbide", ook wel "carbid" genoemd. Belangrijk was met name de gaslamp voor verlichtingsdoeleinden: uit carbid met vocht ontstaat op gecontroleerde wijze acetyleen dat met een lichtgevende vlam wordt verbrand. Het principe werd toegepast voor koetsen, fietsen, straatverlichting, in huis, etc. Een andere toepassing was er voor het lassen van metalen bij hoge temperatuur (autogeen lassen).

In het begin van de 20ste eeuw bleek men in staat om acetyleen opgelost in aceton (waarschijnlijk wel bekend als nagellakverwijderaar), in een sponsachtige vaste stof in cilinders onder druk veilig op te slaan. Daarmee kon de bereiding van acetyleen uit aardolie en/of -gas de industriële standaard worden en werd de behoefte aan carbid als tussenvorm al snel minder. Nog steeds is carbid een product dat gebruikt wordt, niet meer voor verlichting sinds elektriciteit zijn intrede deed, maar om af en toe kleine hoeveelheden acetyleen te verkrijgen. Het werd bijvoorbeeld ingezet als mollenverjager door het in mollengangen aan te brengen. De beestjes houden niet van het acetyleen dat vrijkomt door inwerking van vocht uit de aarde. Bekender is het gebruik voor het carbidschieten met oudjaar en bij andere evenementen waar kabaal en harde knallen de bedoeling zijn.

Terug nu naar de traditie van het carbidschieten. Bij het carbidschieten worden brokken of 'stenen' carbid in een melkbus of andersoortige buisvormige constructie gebracht, die na toevoeging van wat water met een deksel of bal "los/vast" wordt afgesloten. Hierbij ontstaat een acetyleen-zuurstof mengsel dat via een klein gaatje in de bus met een vlam of alternatief met een bougie elektrisch wordt ontstoken.

De volgende snelle, explosieve ontbranding vindt plaats door middel van een voortschrijdend vlamfront en vanwege de ontstane hitte min of meer synchroon daaraan een drukgolf. Dit proces duurt vanaf ontstekingspunt tot het eindpunt waar de bal of deksel met een knal wordt gelanceerd niet meer dan 1 milliseconde (voor een melkbus uitvoering). De temperatuur van de

verbrandingsgassen kan waarden bereiken van meer dan 1500 graden Celsius en de snelheid van de drukgolf tot om en nabij de geluidssnelheid (340 meter per seconde in lucht). De kracht (de impuls) waarmee vervolgens de bal of deksel wordt weggeschoten is afhankelijk van diverse factoren zoals de vormgeving van en de gassamenstelling in de lanceerinrichting. De drukgolf loopt in het algemeen iets voor op het vlamfront zodat na de lancering van deksel of bal nog vuurverschijnselen zichtbaar zijn.

Nog op te merken is dat het bij carbid schieten echt belangrijk is een cilindrisch vormgegeven en daardoor drukbestendige stevige constructie te gebruiken. Gebruik van een hoekige doos o.i.d. kan gemakkelijk leiden tot fragmentatie ervan en verwonding of erger van uitvoerder en omstanders door rondvliegende brokstukken.

Wanneer we het knaleffect als hoofddoel zien is het dus nauwelijks anders dan flink gas geven op een brommer of motorfiets zonder uitlaat hoewel daar geen acetyleen maar andere fossiele brandstof voor gebruikt wordt. In de periode vóór de commerciële beschikbaarheid moet de knaltraditie dus hebben bestaan uit potten en pannens-lawaai of iets dergelijks. Ontploffende munitie- en springstofdepots of gierkelders waren gelukkig zeldzaam, laat staan op (Oudjaars)dag en uur te voorzien.

Len van Roon 100 jaar geworden

In 2020 zijn in MGT de verslagen gepubliceerd, die de Canadese militair Len van Roon heeft geschreven vanaf D-day in Normandië tot en met de tijd die hij in Vlijmen en Engelen heeft doorgebracht met zijn eenheid. In Vlijmen waren zij ingekwartierd bij de bakkerij van Jo Schoonen in de Julianastraat. Deze Len van Roon is op 1 december 100 geworden.

Gezocht

Ik ben al geruime tijd op zoek naar een foto van Jacobus Petrus de Wilt geboren te Herpt op 11-12-1839 en gehuwd met Johanna Maria Buijs. Hij was de vader van een groot gezin waarvan nog vele nakomelingen in de regio wonen. Als iemand een afbeelding van hem heeft dan zou ik graag een kopie ervan willen hebben.

Jan Verhoeven

Brabants Heem 75 jaar in 2022

Op 9 februari 2022 bestaat Brabants Heem 75 jaar. Drie heemkundekringen hebben dit jubileum al gevierd, namelijk Bostel, Gemert en Hilvarenbeek. Drie kringen vieren hun 75-jarig bestaan net als wij in 2022. Dat zijn Etten-Leur, De Kleine Meijerij (Oisterwijk e.o.) en Eersel.

Een van de jubileumactiviteiten van Brabants Heem is het verzamelen en uitbrengen van verhalen over Immaterieel Erfgoed. Ook wij hebben gereageerd op de uitnodiging om hieraan een bijdrage te leveren en hebben daartoe vier mogelijke onderwerpen voorgedragen aan de redactie.

- Het Dickensfestijn in Drunen
- Het Nut van het Algemeen Belang in Heusden
- De carillons van Drunen
- Onzen Dag, als afsluiting van de bedevaartmaand in Elshout.

En onze gildes dan, waarom zijn die niet voorgedragen? Natuurlijk hebben wij ook aan deze rijkdom binnen ons heemgebied gedacht. Maar ons ook gerealiseerd, dat het hier Noord-Brabant is, waar het moeilijker is om een dorp te vinden zonder een Gilde, dan met. Andere heemkundekringen zouden zich zeker wel over de gildes ontfemen, zo dachten wij.

Niet dus! Van Brabants Heem kregen wij bericht, dat de carillons van Drunen een heel mooie inzending is, maar of wij misschien in onze tweede bijdrage een Gilde zouden kunnen beschrijven. Zo kan het dus ook gaan. Maar geen nood, we maken hiervan ook wel weer iets moois.

Omgevingsvisie (7)

In het novemnummer heeft geen bijdrage gestaan over de voortgang van de ontwikkeling van de Omgevingsvisie voor de gemeente Heusden. De aandacht voor deze nieuwe wetgeving is onder meer bedoeld om aan te geven, dat de toekomst van ons heemgebied ook heemkunde is.

Op 28 oktober is de voorlopig laatste Nieuwsbrief van het projectteam verstuurd, te laat dus voor ons Plekbord van november. In deze Nieuwsbrief wordt nog eens aangegeven, dat na het ophalen van zoveel mogelijk informatie en meningen, al deze gegevens zijn verwerkt en dat daaruit per hoofdthema een aantal discussiepunten zijn gedefinieerd. Even ter opfrissing: de drie hoofdthema's zijn

- Woningbouw en toekomstbestendig wonen
- Levendige dorpscentra en een impuls in toerisme
- Vraagstukken in het buitengebied.

Op 14 september is door een grote groep mensen gesproken over de wensen voor deze thema's en hoe die gerealiseerd kunnen worden. Uiteraard waren wij vanuit de heemkundekring daarbij ook aanwezig. Dan zie je bij het thema 'Wonen' dat er redelijk overeenstemming bestaat over de noodzaak van maatwerk in al die verschillende kernen en dat het bouwen van huizen de leefbaarheid van een buurt moet versterken. Bij het thema 'Levendige dorpscentra' is het duidelijk, dat daarin pro-actief moet worden geïnvesteerd, maar ook, dat tussen Vesting-Heusden en Drunense Duinen nog een heel gebied voorhanden is, waarvoor we toeristen warm zouden moeten zien te krijgen. Een betere spreiding verlaagt de druk op de twee grote trekpleisters. Het thema 'Buitengebied' kent nog de meeste open einden. Hier is het constant zoeken naar de balans tussen alle belanghebbenden en die zijn er heel wat in het buitengebied.

De projectgroep is nu samen met de ambtenaren bezig met de uitwerkfase. De planning hiervoor is midden 2022. Is er dan weer iets te melden, dan doen we dat. Voorlopig is dit de laatste bijdrage geweest over de Omgevingsvisie voor de gemeente Heusden.

Adrie Verboord

De redacteuren van het Plekbord en het maandblad MGT, wensen iedereen een zeer gelukkig en gezond 2022

Gespecialiseerd in:
Starline zwembaden
Hoogwater folie zwembaden
Zwembad renovaties

Voor een vrijblijvende offerte bel
073-594 2962
of mail naar:
sales@visserszwembaden.nl

Africalaan 11b • 'woonboulevard de Herven' • 's-Hertogenbosch
www.visserszwembaden.nl

i.s.m. Vissers bouwbedrijf, onderhoud-gebouwen service en schilderwerken.

“Komt u ook de
**beste schnitzels
van Brabant
bij ons eten?”**

Woensdag t/m zaterdag vanaf 16:30 uur,
zondag vanaf 15:00 uur

Heusdensedweg 16, Elshout 0416 – 375382
www.oudetramstation.nl

Zoekt u een caravanstalling?

In de buurt van Heusden, Waalwijk of Den Bosch.

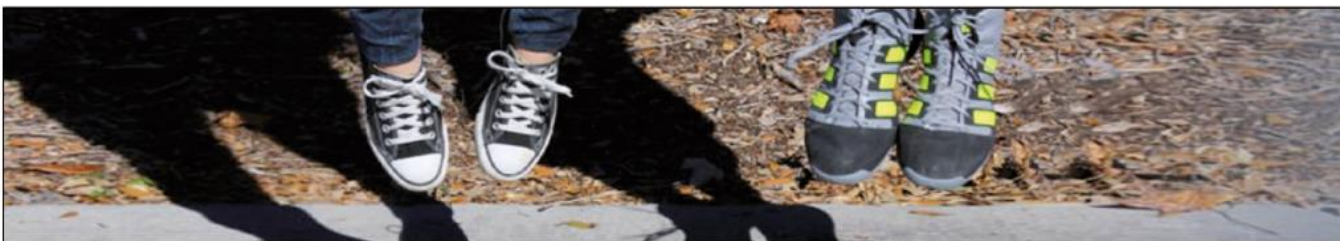

Email: stalling-de-oosters@outlook.com
WhatsApp: 06-511 66 948

Boscheweg 32, 5151 BD Drunen
Bert: 06 27337481 / Roel: 06 39574141
e-mail: bertvanheesbeenschilderwerken@gmail.com

HEUSDEN.nieuws.nl

De Voet & Zorgspecialist voor:

- Orthopedische schoenen
- Semi- orthopedische schoenen
- Aanpassen van confectie-
schoenen
- Steunzolen en supplementen
- Therapeutische elastische
kousen
- Moderne confectieschoenen in
diverse wijdtmaten

Laat u door ons deskundig informeren.

Wij werken volgens afspraak.

Van Dijk
Voet & Zorg®

voor een passende oplossing

De uitdaging december

Deze maand gingen twee fotografen samen de uitdaging voor het digitale Plekbord aan. Tonny van de Wiel en haar kleinzoon Dylano van de Wiel gingen diverse keren samen op pad naar de Loonse en Drunense Duinen. Dit gebied is een van de grootste stuifzandgebieden van West-Europa. Hier vind je bos, heide en vooral veel zand.

Vooraf bespraken zij wat het verhaal van de foto's volgens Dylano (als 12-jarige) zou moeten laten zien aan de voornamelijk oudere mensen van de heemkundekring. Het uitgangspunt werd om weer te geven hoe de jeugd de duinen zien en beleven. Het motto werd: *Beleef eens samen de natuur!*

Dylano toog naar de duinen met twee camera's om zijn nek en de toebehoren in een rugtas. Een camera was zijn *Nikon D70* en de andere de *Canon EOS 400D* van papa. En oma Tonny droeg 'slechts' haar mobieltje, een *Samsung Galaxy S9*, uiteraard wel met camerafunctie.

Fotograaf Dylano van de Wiel

Dylano is dit schooljaar gestart bij Campus 013 in Tilburg. Hij wil later graag "iets in de IT gaan doen" en besteedt, wat hem betreft, graag heel wat uurtjes aan gamen. Favoriet is nu 'Ark'. Lekker stoer want je moet heel wat vechten e dino's verslaan, maar ook met vuursteen hout hakken of kruiden en bessen verzamelen en vuur maken. Na veel uitdagingen kom je uiteindelijk uit bij het bouwen van je huis en jezelf kunnen verwarmen en voeden. Dus een beetje heemkunde in een modern jasje: vanuit de prehistorie bouwen aan de toekomst.

Verder vindt Dylano het leuk met zijn vader technische klusjes aan te pakken en ook samen te gaan fotograferen. Spelenderwijs ontdekt hij zo alle mogelijkheden. Blauw is zijn lievelingskleur. En alhoewel de blauwe filter op dit moment zijn favoriet is, bekijkt hij het leven niet 'door een blauwe bril'. Hij kan meestal wel 'zënë bril raechtzettë': hij kijkt dus goed uit zijn doppen en is leergierig. Zo vond hij het ook geweldig dat hij op stap mocht met een echte beroepsfotograaf.

Fotografe Tonny van de Wiel

Tijdens haar universitaire studie (Arbeid- & Organisatiepsychologie) heeft Tonny zich gespecialiseerd in alle vormen van communicatie. Vanuit haar bureau stond zij (arbeids)organisaties bij met advies en begeleiding. Voorbeelden van wat een A&O psycholoog dan zoal kan doen: de structuren in bedrijven en organisaties in kaart brengen en daarna verbeteren, het coachen/bijstaan van directies en (top)managers, het zo goed mogelijk laten verlopen van reorganisaties, het trainen van managers en werknemers om hun onderlinge communicatie en contact te verbeteren, het voorkomen van ziekteverzuim en ook dreigende burnouts tijdig herkennen, preventief aanpakken en zo voorkomen.

Daarnaast was zij een veelgevraagd jurylid bij debattoernooien bij universiteiten, hogere scholen en politieke partijen.

Nog steeds staat zij diverse organisaties en verenigingen bij. Hiervoor verdiept zij zich in mensen en gaat graag met hen het gesprek aan op zoek naar waar behoefte aan is. Tonny is hiervoor altijd op zoek naar nieuwe uitdagingen. Zij gaat nooit voor de vaste gebaande paden maar zoekt nieuwe zienswijzen en ontwikkelt en initieert verrassende, vernieuwende projecten. Het liefste richt zij zich hierbij op Bewustwording & Educatie. Ook houdt zij zich bezig met

Een mooi plaatje van de zandverstuiving in de Loonse en Drunense Duinen

ook graag over op haar (klein)kinderen en gaat graag met hen hiervoor op pad.

Voor het 'vogelperspectief' klommen we in bomen, voor het 'kikkerperspectief' lagen we plat op onze buik. We kropen ook op onze knieën in het rond op zoek naar de kleinste details en kleuren of lagen plat op onze rug in het zand voor de takken hoog in de bomen en de meest mooie luchten. Kortom, alle mogelijkheden om de natuur vanuit jeugdige ogen te laten zien werden volop benut. Bedankt Ad Hartjes, voor jouw tips aan Dylano, ze zijn met verve toegepast. Dagen later kwam ik het schurende duinzand nog overal tegen. En Dylano moest oma regelmatig helpen met een kontje of een handje om omhoog (of omlaag) te komen. Maar wat hebben we van die vele waardevolle uurtjes genoten! Hierdoor voelde oma zich ook weer kind met haar kleinkind. Bedankt uitdaggers voor deze ervaring! Die gaat, met de foto's, ons familiegeschiedenisboekje in. Om nooit te vergeten!

Mogelijkheid voor MGT digitaal

In de ALV van 5 oktober is aangekondigd, dat het bestuur met een voorstel komt om de portokosten te drukken voor de verzending naar leden buiten het heemgebied. De voorgestelde regeling, die aan de betreffende leden wordt voorgesteld kent twee opties.

Een jaarlijkse bijdrage in de portokosten van €15,00 als de voorkeur wordt gegeven aan het ontvangen van de papieren versie

Geen bijdrage, wanneer MGT en Plekbord voortaan digitaal mogen worden toegestuurd. Dan komt dit maandelijks in je email box in plaats van fysiek in je brievenbus.

Maar waarom alleen 'leden ver weg'? Willen wij immers niet met de tijd meegaan? "We leven wel van het verleden, maar niet in het verleden", toch? Dan is duurzaamheid en het zuinig omgaan met natuurlijke grondstoffen ook een opdracht voor ons. Minder papier gebruiken valt daar dan ook onder. Kortom, misschien denken wel meer van onze leden, "stuur mij MGT en Plekbord maar iedere maand digitaal". Maakt het bewaren ook nog eens een stuk gemakkelijker. Voel je er wel iets voor om 'HKK-digitaal' te gaan, stuur dan een mail aan

redactieMGT@hkkonsenoort.nl.

Veel leden ontvangen het Plekbord al digitaal, in kleur en met meer pagina's dan de gedrukte versie. Ook deze mogelijkheid brengen we graag nog eens onder de aandacht. Je regelt het zelf op onze website

www.hkkonsenoort.nl bij Plekbord.

Redacties MGT en Plekbord

Bedelfeesten – Oproep Plekbord november

De oproep om tradities rond bedelfeesten door te geven heeft twee reacties opgeleverd.

De eerste reactie is van Mevrouw Henny Morshuis – Veraa.

Ik kom uit Netersel, een van de acht zaligheden. Als kind heb ik vele malen meegelopen met de Pinksterblom op, naar ik dacht 1^e pinksterdag. Het was een rondgang met uitsluitend meisjes van de lagere school, georganiseerd door de meisjes van de 5^e klas. Een kleutermeisje was de pinksterblom. Zij liep voorop met aan weerskanten een 'laaisterke' (begeleidstertje). Daarachter liepen alle andere meisjes. Er werd bij alle huizen aangebeld en een bloemenmengsel (afgeriste lupinen en brem) op de stoep gestrooid. Bij de notabelen van het dorp was dat een 'zilverpapier' mengsel. We zongen dan een liedje waarvan ik nog maar een beperkt deel van de tekst weet.

Een ei, een ei of drie of vier. Uw zondekens zijn uw vergeven, keer u eens om, keer u eens om zie hier die mooie pinksterblom.

Hierbij werd de pinksterblom dan rondgedraaid door haar laaisterkes. We kregen hiervoor bij alle huizen eieren en soms wat geld dat aan het eind van de dag werd verdeeld onder de deelnemers. Ik weet niet of dit in andere dorpen ook gevierd werd. Hopelijk hebt u hier iets aan voor uw onderzoek.

Toevoeging redactie: deze traditie is ons niet bekend in het heemgebied. Maar het zinnetje 'Draai eens om, Pinksterblom' klinkt veel kinderen bekend in de oren. In de tijd dat moeders zelf nog vaak kleren maakten voor de kinderen en er gepast en afgespeld moest worden, werd dit vaak met deze woorden aangegeven.

De tweede reactie komt van Francien van den Heuvel uit 's Hertogenbosch

Ik woon zelf al mijn hele leven in 's-Hertogenbosch. Het enige bedelfeest dat ik uit mijn jeugd (ik ben geboren in 1956, dus ik praat over de jaren 60) ken is het Driekoningen zingen op 6 januari. In mijn woonwijk De Muntel gingen wij na schooltijd in onze straat en enkele omliggende straten Driekoningen zingen. Wij kregen thuis een lampionnetje mee met een brandend kaarsje en het was soms een hele toer om hem niet in brand te laten vliegen. Je moest er langzaam mee lopen. In het begin, ik denk als vierjarige, ging ik met mijn drie jaar oudere broer mee. Toen hij niet meer ging, zong ik nog enkele keren alleen. Wij hadden geen verkleedspullen, maar andere kinderen hadden dat soms wel. Niet iedereen ging met drie kinderen zingen.

Meestal werd er opengedaan en kregen wij snoep of geld. Fruit werd in die tijd nog niet gegeven. Als wij thuis waren, deelden wij de opbrengst. Wij hadden nog geen grote plastic tassen zoals nu, dus wij stopten alles in onze jaszakken. Het snoep plakte vaak aan elkaar. Er waren ook mensen die de lamp uitlieten, ook al waren ze thuis en die dus niet opendeden. Dat vonden wij toen heel vervelend. Na enkele jaren wisten wij precies bij wie wij konden aanbellen en waar je wat kreeg. Ik denk dat wij gezongen hebben tot wij ongeveer acht jaar waren, toen vonden wij ons te groot.

Ons liedje luidde:

Drie koningen, drie koningen
Geef ons een nieuwe hoed hoed hoed
Want de oude is versleten
En ons moeder mag het niet weten
En ons vader is niet thuis
Piep zei de muis al in het kolenhuis.

Dank voor beide inzendingen. De laatste is ons zeker bekend, waarbij het opvalt, dat de muis in verschillende streken op een andere plaats in het huis piept.

Artikel Giersbergen vermeld in blad "Bossche Kringen"

Het nieuwste nummer van Bossche Kringen, december 2021 is verschenen. Een artikel van Wim Hagemans (pagina's 40-43) over Giersbergen, een Bossche kolonie. Via google Bossche Kringen raadpleegbaar, doorklikken op alle uitgaven.

(<https://en.calameo.com/accounts/4175058>).

Ook staat hier een mogelijkheid van een wandeling op 6/7 en 13/14 januari om 13.00 uur, 12 euro met koffie en appelgebak in De Maaihoeve.

Ere wie ere toekomt

Afgelopen zaterdag heeft Martijn van de Wiel, lid van de heemkundekring de COVID-19 herinneringsmedaille van het Rode Kruis in ontvangst mogen nemen voor zijn inzet tijdens deze crisis. Toch leuk dat onze leden zo in het nieuws komen. Gefeliciteerd Martijn.

Elshout Kerstdúr

Nu de kerststallen expositie niet doorgaat is het misschien een tip om op een avond eens door Elshout te wandelen of te fietsen. Heel het dorp is versierd met kerstlichtjes en er zijn diverse kerststallen en andere creaties te bewonderen. De aftrap voor dit Kerstdúr is op zaterdag 18 december en duurt tot donderdag 6 januari. Aan dit evenement is ook een puzzeltocht verbonden, met leuke prijzen. En kan er gestemd worden op de mooiste creatie.

Meer informatie vind je ook in het huis aan huisblad "Weekblad Heusden". en op facebook

De Uitdaging december

De Loonse en Drunense Duinen

Dylano en Tonnie van de Wiel ©

Fotograaf Dylano van de Wiel

Dylano is dit schooljaar gestart bij Campus 013 in Tilburg. Hij wil later graag “iets in de IT gaan doen” en besteedt, wat hem betreft, graag heel wat uurtjes aan gamen. Verder vindt Dylano het leuk met zijn vader technische klusjes aan te pakken en ook samen te gaan fotograferen. Spelenderwijs ontdekt hij zo alle mogelijkheden. Hij kijkt dus goed uit zijn doppen en is leergierig. Zo vond hij het ook geweldig dat hij op stap mocht met een echte beroepsfotograaf.

Fotografe Tonny van de Wiel

Tijdens haar universitaire studie (Arbeid- & Organisationspsychologie) heeft Tonny zich gespecialiseerd in alle vormen van communicatie.

Voor het ‘vogelperspectief’ klommen we in bomen, voor het ‘kikkerperspectief’ lagen we plat op onze buik. We kropen ook op onze knieën in het rond op zoek naar de kleinste details en kleuren of lagen plat op onze rug in het zand voor de takken hoog in de bomen en de meest mooie luchten. Kortom, alle mogelijkheden om de natuur vanuit jeugdige ogen te laten zien werden volop benut. Bedankt Ad Hartjes, voor jouw tips aan Dylano, Maar wat hebben we van die vele waardevolle uurtjes genoten! Hierdoor voelde oma zich ook weer kind met haar kleinkind. Bedankt uitdagers voor deze ervaring! Die gaat, met de foto's, ons familiegeschiedenisboekje in. Om nooit te vergeten!

